

LICHT OP ENERGIE

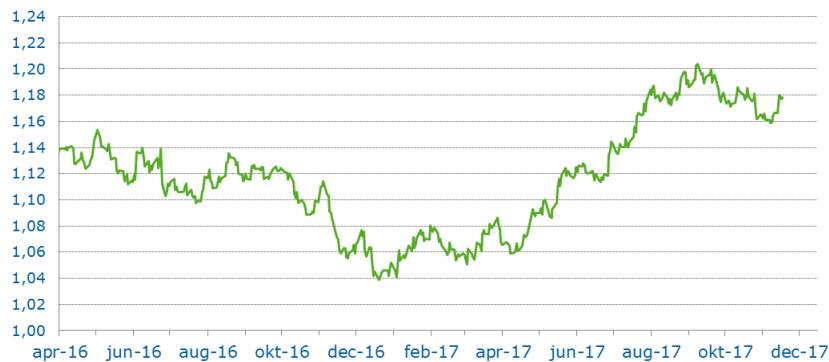
November 2017 – Hellemans Consultancy

Economie	<i>Eurozone verder in bloei en de ABC risico's.</i>
Grondstoffen	<i>Na jaarrecords kleine correctie op kolen- en oliemarkt.</i>
Aardgas	<i>Afgelopen twee weken bewegen de aardasprijzen vrijwel parallel aan de weersverwachtingen.</i>
Elektriciteit	<i>Met uitblijven nieuws over Franse kerncentrales worden de Nederlandse elektra prijzen vooral gedreven door de kolenprijzen. Voor 2020 en verder zijn plannen voor CO2 beprijzing richtinggevend.</i>
Verwachting	<i>Door milde start van het gaseizoen zijn de prijzen niet verder gestegen. Nu het sentiment op de grondstoffenmarkten weer wat lijkt te keren hoeft er tot einde dit jaar niet meer uitsluitend rekening te worden gehouden met hogere prijsniveaus.</i>

Economie

Recente macrocijfers over de Eurozone bevestigen het positieve sentiment. De cijfers, alsook twijfels over de belastingplannen in de VS zorgde voor een sterkere euro ten opzichte van de dollar. Hiermee werd het verlies, veroorzaakt door de verlenging zonder einddatum van het ECB opkoopprogramma weer goeddeels goed gemaakt.

Fig. 1 - Inkoopmanagersindex China, EU, Japan en VS

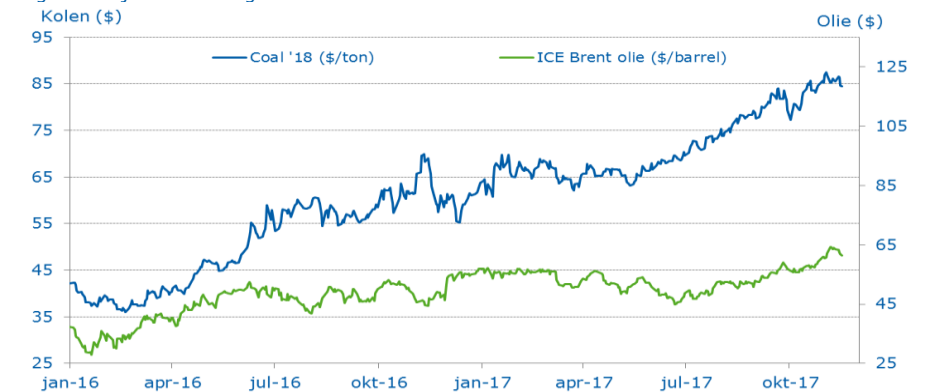

Werelds grootste obligatiebelegger PIMCO signaleert drie risico's voor de wereldeconomie. In PIMCO's risico ABC staat de A voor Aging van een van de langste expansiefases die de Amerikaanse economie doormaakt. De B staat voor de uitgedijde balansen van de Centrale Banken die op een gegeven moment zullen worden afgebouwd. De derde letter betreft China. Het is de vraag of de beleidsmakers in Beijing op een gecontroleerde manier de ontstane kredietberg kunnen afbouwen.

Grondstoffen

De prijs voor het voorste maandcontract Brent is begin vorige week kortstondig boven de 64 dollar uitgekomen. Nadat de inschatting van de markt over de vraag aanbodverhouding de prijzen richting de 60 dollar per vat had gedreven zorgde berichtgeving over een machtsstrijd in Saudi-Arabië voor een extra impuls. Nieuwe productierecords en een sterker dan verwachte voorraad-toename in de VS, alsook het rapport van het Internationaal Energie Agentschap (IEA), deden de prijzen weer met bijna 5 procent dalen. Het IEA stelt dat in 2018 de productietoename de vraagtoename mogelijk overtreft. Hiermee lijkt de OPEC, die streeft naar 'herlancering' van de oliemarkt weer aan zet. Eind deze maand komen de leden plus Rusland bij elkaar om te praten over het verlengen van de huidige productiequota.

Fig. 2 – Prijsontwikkeling kolen ARA hub en Brent olie.

Begin november hebben de kolenprijzen een voorlopige piek laten zien boven de 87 dollar per ton. Vervolgens is de kolenprijs gedaald naar 83 dollar per ton. Deze daling heeft een aantal oorzaken. Zo zijn de voorraden in Azië weer dicht bij het gewenste niveau. Verder is de prijs voor ijzererts fors gedaald, onder andere door het beperken van de overcapaciteit op de staalmarkt wat ook gevolgen zal hebben voor de Chinese kolenconsumptie. Een ander effect is seizoensgebonden. In de aanloop naar het smogseizoen kondigt Beijing, evenals in voorgaande jaren, productiebeperkende maatregelen af voor fabrieken om de luchtverontreiniging in stedelijke gebieden tegen te gaan. Daarnaast is een staking in Zuid-Afrika uitgesteld en verschijnen de eerste berichten dat werkgevers en werknemers in de Australische kolensector nader tot elkaar komen. In Australië wordt er sinds juli in verschillende mijnen gestaakt.

Fig. 3 – Prijsontwikkeling TTF aardgas Cal-18 [euro per MWh].

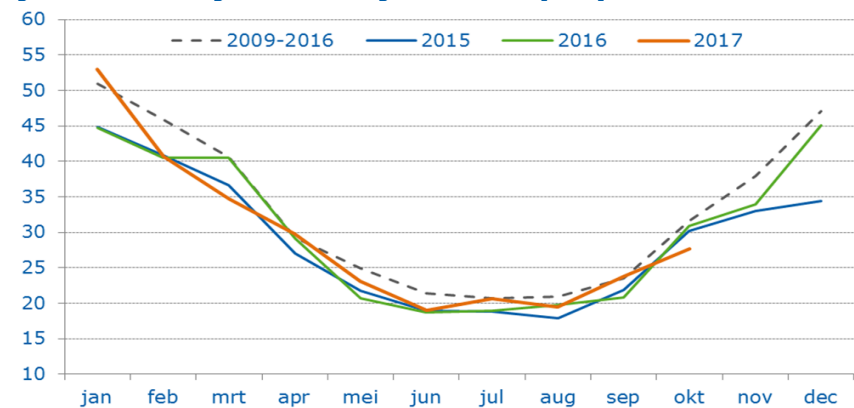

Aardgas

De prijs voor het TTF Cal-18 contract is begin deze week boven de 18,5 euro uitgekomen alvorens weer te zakken naar een niveau onder de 18 euro per MWh. Deze relatief grote prijsbewegingen binnen enkele dagen tijd zijn voor een belangrijk deel te herleiden tot sterk wisselende weersverwachtingen. Laatste berichten duiden op een

gemiddelde temperatuur die in november 1 graad Celsius boven het langjarig gemiddelde uitkomt. In oktober kwam de gemiddelde temperatuur bijna 3 graden boven het gemiddelde uit. Dit heeft ook zijn weerslag op het gasverbruik in Nederland (zie figuur 3). De kans op relatief milde temperaturen in de komende drie maanden wordt door Meteo France op 50 procent geschat en de kans op relatief koude temperaturen op 20 procent.

Fig. 4 – Ontwikkeling verbruik aardgas Nederland [TWh].

Elektriciteit

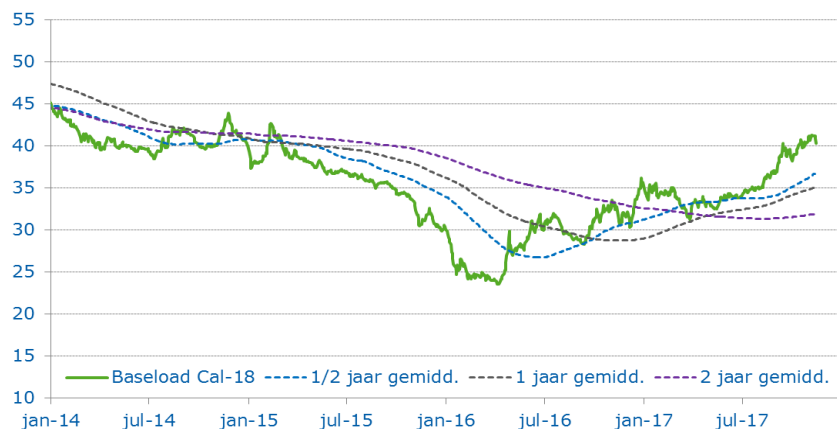
De baseload prijs voor kalenderjaar 2018 steeg aanvankelijk richting 42 euro per MWh. Sinds deze week ontspant de kolenmarkt zich enigszins en verwacht men in Frankrijk dat komende winter 5 kerncentrales niet in bedrijf zullen zijn wegens veiligheidsonderzoeken. Ter vergelijking, vorige winter waren meer dan 10 centrales buiten bedrijf wegens extra onderzoeken. In de komende weken worden meerdere centrales weer opgestart. Mocht dit allemaal volgens plan verlopen dan zal de risico inschatting voor de Franse elektriciteitsmarkt worden heroverwogen, waardoor de ruimte voor opwaartse prijsbewegingen wordt ingeperkt en er mogelijk ook weer voorzichtig naar de ruimte onder het huidige prijsniveau kan worden gekeken. De prijzen voor levering van elektriciteit in 2020 en verder zijn na de presentatie van het kabinetsakkoord fors gestegen.

Om te voldoen aan onder andere de, in Parijs gesloten, klimaatakkoorden zal Nederland meer dan de omringende landen een inspanning moeten leveren om de uitstoot van CO2 terug te brengen. In hoeverre de kabinetsplannen gerealiseerd gaan worden hangt ook af van de Duitse regeringsformatie. Een belangrijk geschilpunt in de onderhandelingen tussen de vier partijen die samen een regering willen vormen is de *Kohleausstieg*. Ondanks de groei van duurzame opwek in Duitsland spelen steen- en bruinkool nog een belangrijke rol in de energievoorziening. Temeer daar in 2022 volgens planning ook de laatste kerncentrales worden gesloten.

Voor de levering van elektriciteit vanaf 2020 speelt het CO2- en klimaatbeleid een steeds grotere rol in de prijsvorming. De regeringsvorming in de Duitsland zal op dit vlak richtinggevend zijn.

Voor vragen, dan kunt u zich richten tot:
 Hellemans Consultancy B.V.
 Jordi in den Eng & Michiel de Voogt
 Telefoon: 030 - 22 55 011

Fig. 5 – Prijsontwikkeling elektriciteit Cal-18 in [euro per MWh].

Verwachting

De eerste signalen van ontspanning op de kolenmarkt alsook het milde weer en minder onzekerheid over de krapte op de Franse markt hebben de prijsstijging op de elektriciteitsmarkt voorlopig gestopt. Hierdoor hoeft er niet alleen maar rekening te worden gehouden met hogere prijzen in de komende maanden. Wel blijft het weer in deze periode traditioneel een belangrijke prijsdrijver. Dit is vooral goed te zien op de gasmarkt die op basis van snel opeenvolgende, maar bijna tegengestelde weersverwachtingen met een tijdschik van twee tot vier weken grote prijs-schommelingen liet zien.

Hellemans Consultancy B.V.

Hellemans Consultancy B.V. heeft zich gespecialiseerd in het begeleiden van en adviseren bij de inkoop van energie. Zij bestaat uit een team van meer dan 30 professionals en is een betrouwbare en onafhankelijke partij, die inmiddels al meer dan 15 jaar actief is op de energiemarkt. Met krachtige adviezen over de inkoop van elektriciteit en aardgas, factuurcontrole, rendement studies en energiemanagement functioneert zij voor de zakelijke markt als een vuurtoren in de nationale en internationale energiemarkt. Een betrouwbaar en blijvend oriëntatiepunt waarop de energiekoers voor de komende jaren kan worden bepaald. **Licht op energie** is een uitgave van Hellemans Consultancy B.V. Hierin vindt u algemene informatie en achtergronden ten aanzien van de marktontwikkelingen voor elektriciteit en aardgas, zowel van de afgelopen periode als van de komende periode. Op dit document is de disclaimer van Hellemans Consultancy B.V. van toepassing. <http://www.hellemansconsultancy.nl/disclaimer/>